

Dokument / Motioner / Motion 2005/06:fp272

Motion 2005/06:fp272

Standardisering för tillväxt och konsumentmakt

av Martin Andreasson (fp)

PRELIMINÄR VERSION

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om behovet av en nationell standardiseringsstrategi framtagen i samverkan mellan myndigheter, näringsliv, frivilligorganisationer och brukare.

Motivering

Standardiseringsarbetet uppfattas ofta som i det närmaste färdigt. Många utgår från att praktiskt taget varje produkt redan omfattas av en allmänt vedertagen standard som garanterar en rimlig miniminivå av kvalitet, säkerhet och miljöhänsyn. Denna bild av standardiseringsarbetet är dock i grunden felaktig. De senaste åren har standardiseringsarbetet ökat i omfattning, framför allt utifrån tre aspekter:

Nya produktområden tillkommer i allt snabbare takt. Exempelvis omfattas många av de nya tekniska produkter som kommit de senaste åren inte av någon standardisering gällande användarvänlighet eller miljöhänsyn.

Globaliseringen ger nya standardiseringsbehov. På åtskilliga områden där det tidigare var tillräckligt med nationella eller regionala standarder, arbetas nu globala standarder fram.

Tjänstesektorn standardiseras. Standarder har hittills framför allt omfattat produkter, men en allt större del av standardiseringsarbetet gäller nu tjänstesektorn.

Dessutom revideras de cirka 10 000 Europastandarder som redan existerar kontinuerligt, vanligtvis vart femte år. Revisionerna av europastandarder sker ofta i ett globalt sammanhang.

Enligt Sveriges standardiseringsråd (SSR) presenteras under år 2005 ungefär 1 300 nya och reviderade standarder av relevans för svenska konsumenter och svenskt näringsliv. 99 procent av dessa standarder är internationella, medan endast en procent är strikt nationella. Antalet standarder förväntas öka i framtiden och den nationella andelen minska ytterligare.

Standardisering stärker konkurrensen och ökar konsumentmakten

En vetenskaplig rapport initierad av Tysklands regering och DIN, det tyska standardiseringsorganet, slog redan år 2000 fast att standardiseringen står för en procents av landets bruttonationalprodukt. En engelsk offentlig rapport med titeln "The Empirical Economics of Standards", publicerad i år, slår fast att 13 procent av landets tillväxt i produktivitet direkt kan hänföras till standardisering. Båda dessa siffror kan förväntas komma att öka i takt med att standardiseringen omfattar nya områden. Båda rapporterna poängterar att standardiseringen

bidrar till tillväxten bl.a. genom att den bär och sprider ny teknologi, ger en gemensam plattform för innovation, ger stordriftsfördelar, sprider information och ger möjlighet att komma in på nya marknader.

En väl genomförd standardisering stärker också konsumentmakten. Med enhetliga produktstandarder blir det lättare för den enskilde att förvissa sig om att varor och tjänster uppfyller samma krav oavsett om de kommer från kända eller okända leverantörer. Inte minst EU-kommissionen har pekat på att många europeiska konsumenter drar sig för att handla i andra EU-länder därför att man t.ex. känner osäkerhet på om varorna uppfyller samma krav som i hemlandet. På motsvarande sätt är det genom gemensamma standarder som nya lösningar på bl.a. arbetsmiljöområdet snabbt kan få genomslag.

Det finns dock ingen garanti för att den tillväxt som standardiseringen ger fördelas jämnt. Detta gäller i synnerhet för de nya verksamhetsområden och produktgrupper som nu standardiseras. Det beror till stor del på olika förutsättningar att delta i standardiseringsprocessen, där små och medelstora företag inte deltar i samma utsträckning som de större, och fattigare länder inte har möjlighet att vara lika väl representerade som rikare. Men framtida tillväxt beror också på vilken grad länder med liknande ekonomiska och personella förutsättningar har valt att engagera sig i standardiseringsarbetet.

Andra länder ligger före

Åtskilliga av Sveriges viktigaste handelspartner och konkurrentländer har antagit nationella strategier för standardiseringsarbetet, eller är i antagandeprocessen för en sådan strategi. Viktiga exempel är Tysklands, Storbritanniens och USA:s strategier, som uttalar tydligt att standardiseringsarbetet är en del i arbetet för att främja den egna konkurrenskraften gentemot andra länders.

Även Danmark kommer under hösten 2005 eller våren 2006 att anta landets första nationella strategi för standardisering. Strategin finns redan framtagen och innehåller tretton konkreta initiativ. Strategin är baserad på intervjuer med över 1 000 danska företag, granskning av konkurrentländers standardiseringsarbete och dialog med intressenter bland annat på departementsnivå, från företag, konsumenter och miljöorganisationer. Danmark kommer enligt förslaget att starta en särskild analysfunktion, en "Innovation Watch", för att förutse var nya standardiseringsbehov dyker upp, t.ex. inom bioteknik, nanoteknologi och tjänstesektorn. All erfarenhet pekar på att möjligheten att påverka en standardiseringsprocess är störst för dem som är först på plan. En standardiseringsstrategi som syftar till att tidigt identifiera framtida behov stärker alltså konkurrenskraften.

Det behövs en svensk standardiseringsstrategi

Sverige har under många år haft en framträdande roll i standardiseringsarbetet, bl.a. genom aktörerna SIS, SEK och ITS. Dessa organisationer, liksom näringslivs- och miljöorganisationer, vittnar dock om att Sveriges engagemang i standardiseringsfrågor på senare år har avtagit. De ekonomiska möjligheterna för enskilda företag och organisationer att delta i det internationella standardiseringsarbetet har också urholkats.

Den svenska utvecklingen på området är särskilt olycklig då den sker i en tid när standardiseringsarbete börjar omfatta helt nya områden och åtskilliga av Sveriges konkurrentländer alltmer använder standardiseringsarbetet som en del av sin nationella tillväxtstrategi. Det är nu det avgörs om svenska intressen gällande t.ex. produktsäkerhet, miljöhänsyn och arbetarskydd kommer att göra sig gällande i det allt intensivare arbetet för globala standarder. Standardisering är en i högsta grad strategisk fråga för Sveriges näringsliv (inte minst små och medelstora företag) och konsumenter. Ändå saknas en sammanhållen politisk strategi för standardiseringsfrågor. Vi behöver hinna ikapp våra grannländer och konkurrenter.

Det står klart att Sverige behöver en tydlig och genomtänkt standardiseringsstrategi, i linje med vad som redan tagits fram av flera av våra viktigaste konkurrentländer. Strategin bör omfatta såväl de traditionella standardiseringsområdena som de nya produkt- och tjänsteområden som alltmer kommer att standardiseras. Den nationella strategin bör tas fram i brett samråd med såväl

små och medelstora som stora företag, frivilligorganisationer och brukarföreträdare. Strategin bör också ha som utgångspunkt att dessa aktörer ska tillförsäkras ett stort inflytande i det internationella standardiseringsarbetet.

Stockholm den 30 september 2005

Martin Andreasson (fp)